

Στρατής Μυριβήλης

Εκατό χρόνια από τη γέννηση του δημιουργού
της «Δασκάλας με τα χρυσά μάτια»

Ημερολογιακώς σήμερα βρισκόμαστε ανάμεσα σε δύο λογοτεχνικές επετείους: στα εκατό χρόνια από τη γέννηση (1890, πιθανότατα 13 Ιουλίου) και στα είκοσι ένα από το θάνατο (1969, 19 Ιουλίου) του πεζογράφου Στράτη Μυριβήλη (πραγμ. όν.: Ευστράτιος Σταματόπουλος). Με αυτό το δεδομένο, αντί οποιασδήποτε άλλης επιμνημόσυνης αναφοράς, πιστεύω ότι προέχει η αποκατάσταση ενός ζητήματος «φύσει» σημαντικού και «θέσει» επίκαιρου. Ενώ το πρόβλημα ή ορθότερα την ασάφεια που εξακολουθεί, βιβλιογραφικά, να περιβάλλει τη χρονολογία γεννήσεως του συγγραφέα¹.

Στις περισσότερες ελληνικές και ξένες βιογραφικές και εγκυκλοπαιδικές εκδόσεις, στα διάφορα βοηθήματα νεοελληνικής φιλολογίας, ακόμη και στις ιστορίες της νεοελληνικής λογοτεχνίας αναγράφεται ως χρονολογία γεννήσεως του Μ. το έτος 1892, με την προσθήκη, κάποτε, και της ημερομηνίας 13 Ιουλίου. Σε ορισμένα μόνον από αυτά τα έντυπα η γέννηση του ανάγεται σωστά στο 1890. Συγγνωστή η ανακολουθία των δύο χρονολογιών για το ίδιο γεγονός, αλλά όχι και η διαιώνισή της.

Στη συγκεκριμένη σύγκυση είναι πιθανό να συνετέλεσε και η ανεξέ-

λεγκτη χρήση αυτοβιογραφικών πληροφοριών, εύλογα αλλοιωμένων. Η μαρτυρία λ.χ.: «απ' την Πατριδα (την αθηναϊκή εφημερίδα όπου εργαζόταν) έφυγα - δεκαεννιά χρονών - εθελοντής στον πόλεμο του 12» είναι χρονολογικά επισφαλής². Αντίθετα, οι ενδείξεις «Χριστιανός Ορθόδοξος βαπτισθείς και μυρωθείς εν έτει σωτηρίω 1891», που συνοδεύουν την υπογραφή «Σ. Μυριβήλης» σε «ανοικτή επιστολή»-λίβελο προς τον Νομάρχη Λέσβου Α. Σπηλιωτόπουλο, παραπέμπουν ασφαλώς στο 1890³.

Όσο ξέρω, ειδικά με το ζήτημα της χρονολογίας γεννήσεως του Μ. ασχολήθηκε μόνον ο Γ. Βαλέτας, πλην όμως δύο χρόνια μετά την εκτύπωση της βιογραφικής μελέτης του «Ο Μυριβήλης της Μυτιλήνης»⁴. Τα συμπεράσματα της έρευνας που πραγματοποίησε «στα κοινοτικά βιβλία» της γενέτειρας του συγγραφέα Σκαμνιάς Λέσβου δημοσιεύτηκαν στα *Αιολικά Γράμματα* (τεύχ. 10, Ιούλιος - Αύγουστος 1972, σ. 306-307). Επαληθεύσαμε τα στοιχεία της έρευνας του Βαλέτα με αυτοψία στο *Μητρώον Αρρένων*

Κοινότητας Σκαμνιάς Νομού Λέσβου, έντυπο τετράδιο «καταρτισθέν υπό της Επιτροπής του νόμου 2295», όπου ο Μ. καταχωρίζεται στους έντεκα γεννημένους το 1890 (σ. 42, αύξ. αρ. 7) ενώ ο αδελφός του Κίμων στους δεκαέξι του 1892 (σ. 44, αύξ. αρ. 10). Ενδείξεις ημερομηνίας γεννήσεως, έντυπες ή χειρόγραφες, δεν υπάρχουν για κανέναν από τους εγγεγραμμένους στο «μητρώον».

Μαρτυρίες, άμεσες και έμμεσες, για το έτος γεννήσεως του Μ. μάς παρέχει και το προσωπικό αρχείο του. Από τα πολυάριθμα δημόσια έγγραφα (φύλλα πορείας, διαβατήρια, πιστοποιητικά κ.ά.) που σώζονται στα κατάλοιπα του συγγραφέα παραθέτουμε ένα: το «Απολυτήριόν» του από την «Αστική Σχολή Σκαμνιάς», σύμφωνα με το οποίο «ο Ευστράτιος Χαραλάμπους Σ[ταματόπουλος]» στις «16 Ιουλίου 1903» (ημερομηνιοχρονολογία εκδόσεως του εγγράφου) είναι «ετών 13» (βλ. φωτογ.).

Σχετικά με την ημερομηνία γεννήσεώς του, παραμένει άγνωστη η προέλευση της αναγραφής 13 Ιου-

λίου σε ξένα έντυπα. Οφείλεται ίσως σε διαβεβαίωση του ίδιου ή συγγενών του προς συντάκτες βιογραφικών του κειμένων. Προσωπικά, ως τώρα δεν έχω εντοπίσει κανένα αρχειακό ή άλλο βάσιμο γραπτό στοιχείο γι' αυτή την αξιολογη βιογραφική λεπτομέρεια. Περιορίζομαι συνεπώς στην πληροφορία της κ. Ρίτας Μυριβήλη ότι ο πατέρας της «γύριζε τα γενέθλιά του την ημέρα των Αγίων Αποστόλων» (30 Ιουνίου), πληροφορία η οποία επαληθεύει τη γνωστή αναγραφή, φυσικά με την απαραίτητη ημερολογιακή προσαρμογή της (30 Ιουν., παλαιό ημερολόγιο / 13 Ιουλ., νέο ημερολόγιο).

Διευκρινίστηκε συνοπτικά και ενδεικτικά ένα επίμαχο γραμματολογικό ζητούμενο, αυτονόητο για τον ερευνητή, ενδεχομένως και για τον υποψιασμένο φιλιανγνώστη, αλλά όχι εξ ορισμού και για τον καλλιτέχνη. Αυτό τουλάχιστον αποκαλύπτει η ούτως ή άλλως ενδιαφέρουσα άποψη του Μυριβήλη, που την παραθέτω και ως σχόλιο στην επισκόπησή μου:

«Οι άνθρωποι της τέχνης απλού-

στατα δεν έχουν καμιά σχέση με το ληξιαρχείο. [...] Βέβαια οι εγκυκλοπαιδίες που ασχολούνται με τέτοιες κακοήθειες, πηγαίνουν και ξετροπώνουν αριθμούς και χρονολογίες. Είνε η εκδίκηση που παίρνει ο κόσμος εναντίον της μικροσκοπικής μας διασημότητας. [...] Αν δεν απατώμαι, ο καλλιτέχνης υπάρχει μόνο μέσα στο έργο του. Βγαίνει ένα έξοχο βιβλίο και λέμε: Μπρε; Απαντήσαμε ένα συγγραφέα. Λοιπόν εκείνη τη μέρα γεννιέται αυτός ο άνθρωπος»⁵.

Σημειώσεις

1. Ανάλογα προβλήματα σε συνάρτηση με άλλους δεκαπέντε νεοελληνες λογοτέχνες διατύπωσε η I. Rosenthal - Kamarinea, «Probleme und Fragen bei der wissenschaftlichen Erforschung der neugriechischen Literaturgeschichte» στο: J. Irmscher (εκδ.), *Probleme der neugriechischen Literatur*, τ. 1, Berlin, 1959, σ. 145-153. Η εργασία είναι μερικώς παρωχημένη, επειδή ορισμένα από τα ερωτήματα που θέτει έχουν στο μεταξύ διευκρινιστεί.

2. Ρεπ., «Μία συνέντευξη με τον Έλληνα Ρεμάρκ», εφ. *Πατρίς*, 19.12.1930.

3. Εφ. *Σάλπιξ*, Μυτιλήνη, 27.5.1915.

4. *Νέα Εστία* 88 (1970) 904-955. εδώ (σ. 910) αναγράφει το έτος 1892 ενώ σε προηγούμενο έργο του το 1890 (*Επίτομη ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, εκδ. Πέτρος Ράνος, 1966, σ. 148).

5. Άλκης Αγγελόγλου, «Πορτραίτα συγγραφέων μεταπολεμικής γενεάς. Στράτης Μυριβήλης», *Νεοελληνικά Γράμματα*, τεύχ. 43 (25 Σεπτεμβρίου 1937) σ. 12 και 14.

Νίκη Λυκούργου

52 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ - ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1990

Παραλείψεις - σφάλματα

1. Δεν δημοσιεύτηκε η φωτογραφία του απολυτηρίου του Μ. από την «Αστική Σχολή Σκαμνιάς».
2. Το άρθρο αυτό γράφτηκε με τον τίτλο «Ληξιαρχικά Στράτη Μυριβήλη».